

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту організацій

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 073 "Менеджмент"

на тему: **«Удосконалення системи управління витратами на підприємстві
державного сектору»**
(назва теми)

Виконавець:
студентка факультету менеджменту,
обліку та інформаційних технологій
Бурковська Альбіна Євгенівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
канд.екон.наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Москалюк Ганна Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У складних умовах, в яких функціонують сьогодні підприємства України, в умовах війни та кризи, дуже важливим аспектом господарської діяльності постає відновлення розвитку. З цією метою кожне підприємництво змушене шукати напрями підвищення ефективності власної діяльності, яка зазвичай залежить від раціонального використання всіх наявних ресурсів. Тому оптимізація системи управління витратами є необхідною умовою ефективної діяльності сучасного вітчизняного підприємства. При цьому важливо створити нову, гнучку структуру управління, адаптовану під конкурентне середовище, специфічні умови існування (тривоги, відсутність електроенергії, військові дії) тощо.

Управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства, тому що від їх рівня значно залежить ефективність функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та перспективи розвитку.

Проблемні та дискусійні питання у царині формування витрат, їх класифікації, оцінки, методів та інструментів управління витратами вже довгий час є предметом досліджень безліч науковців, дослідників, вчених-теоретиків і практиків. Не можливо охопити й значної частини тих, хто вивчав і досліджував окреслені питання. Серед сучасних вчених України відмітимо: Голов С., Жукевич С., Пархоменко Л., Малюга Л., Череп А., Скрипник М., Бутинець Ф., Олійник Т., Григорова З., Огійчук М., Мних Є., Турило А., Чорна М., Давидович І., Палка І., Панасюк В., Цал-Цалко Ю. та багато інших. Серез зарубіжних вчених вагомий внесок в дослідження управління витратами внесли Палій В., Шеремет А., Аткинсон Е., Котляров С., Трубочкина М., Друрі К., Каплан Р., Сигел Джоуел Г., Хорнгрен К., Фостер Ж., Шим Джей К., Янг М., Яругова А. та інші. Всі ці вчені отримали значні науково-теоретичні та практичні результати у сфері управління витратами. Але у нових умовах, спричинених повномасштабним вторгненням РФ в Україну, необхідність дослідження системи управління витратами з метою виживання підприємства постає у новому ракурсі.

Все це визначає актуальність теми дослідження.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних аспектів управління витратами, а також формування практичних рекомендацій щодо покращення механізму управління витратами на прикладі ДП «Служба місцевих автомобільних доріг».

Для досягнення головної мети роботи було вирішено такі завдання:

- досліджено економічну сутність та охарактеризовано поняття «витрати»;
- вивчено різні підходи до класифікації витрат для цілей управління;
- проаналізовано механізм управління витратами у сучасних умовах функціонування підприємства;
- наведено загальну економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- проаналізовано фінансово-господарську діяльність ДП «Служба місцевих автомобільних доріг»;

- надано оцінку змінам, які відбулися у зовнішньому середовищі функціонування ДП «Служба місцевих автомобільних доріг»;
- проведено структурно-динамічний аналіз операційних витрат на підприємстві;
- визначено та обґрунтовано напрями підвищення ефективності управління витратами на ДП «Служба місцевих автомобільних доріг».

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження даної кваліфікаційної роботи є процес управління витратами у сучасних умовах функціонування підприємства.

Предметом дослідження роботи є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань управління витратами ДП «Служба місцевих автомобільних доріг».

Методи дослідження. У процесі досягнення мети та основних завдань у кваліфікаційній роботі використовувалися наступні методи. Головним методом дослідження є системний, який було використано при комплексному аналізі проблем у сфері управління витратами організації. Також застосовано логічний метод – при побудові логіки й структури дослідження; метод SWOT-аналізу, вертикальний та горизонтальний аналіз, аналіз коефіцієнтів – для виявлення тенденцій у зміні внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування досліджуваного підприємства; метод порівняння та зведення – при узагальненні напрямів вдосконалення системи управління витратами на ДП «Служба місцевих автомобільних доріг»; метод аналізу та синтезу - при опрацюванні інформації, розробці власних висновків та припущень та інші.

Інформаційною базою дослідження виступили різні джерела інформації, зокрема навчально-методична література, наукові публікації вітчизняних і закордонних науковців з питань управління витратами, монографії, статті в періодичних виданнях тощо. Також використана фінансова звітність та внутрішня документація підприємства ДП «Служба місцевих автомобільних доріг» під час проходження виробничої практики.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (41 найменування). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 65 сторінок, з яких основний зміст викладено на 60 сторінках. У роботі містяться – 26 таблиць та 8 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні аспекти управління витратами підприємства» розглянуто економічну сутність та характеристику витрат, класифікацію витрат для цілей управління та сучасні методи управління витратами підприємства.

У другому розділі «Система управління витратами на ДП «Служба місцевих автомобільних доріг» та підвищення її ефективності» проаналізовано зовнішнє середовище підприємства, надано економічну характеристику його діяльності та аналіз фінансового стану підприємства державного сектору. Окрему увагу приділено структурно-динамічному аналізу операційних витрат на

підприємстві та формуванню заходів щодо підвищення ефективності управління витратами на ДП «Служба місцевих автомобільних доріг».

Запропоновано використання технології холодного асфальту для здійснення ремонтних робіт, що дозволить істотно зменшити сукупні витрати підприємства й збільшити рентабельність ремонтних робіт з 12,1% до 15,2%.

ВИСНОВКИ

Проведене у роботі дослідження дає підстави для наступних висновків.

1. Витрати є необхідним елементом в управлінні державним підприємством та мають важливе значення в економічній діяльності, а ефективне управління витратами є важливим аспектом фінансового менеджменту підприємства, оскільки дозволяє знизити загальні витрати та підвищити прибутковість.

2. У роботі розглянуто сутність витрат та їх класифікація. Доведено, що правильна класифікація витрат підприємства має велике значення для ефективного управління за причинною того, що вона допомагає при бюджетуванні скласти бюджет та прогнозувати майбутні витрати; при прийнятті та обґрунтуванні управлінських рішень щодо розподілу ресурсів; є основою для контролю за витратами підприємства; дає змогу оцінити ефективність різних складових бізнесу та прийняти рішення щодо подальшого розвитку чи реорганізації; оцінити ефективність різних процесів та діяльностей підприємства. Шляхом аналізу різних витрат на процеси можна мати можливості для оптимізації та підвищення продуктивності тощо.

3. Методи управління витратами підприємств мають велике значення з точки зору фінансової стійкості та успішності підприємства; вони допомагають підприємствам ефективно розподіляти свої ресурси, досягати оптимального їх використання, зниження непродуктивних/невиправданих витрат. Нами було узагальнено підходи щодо управління витратами підприємства, а також розглянуто методи управління витратами у розрізі двох груп: стратегічні та оперативні.

4. Аналіз зовнішнього середовища показав, що у 2021 році порівняно із 2018 роком темп зростання будівництва інженерних споруд в Україні склав 208,5%. При цьому, якщо на кінець 2018 року питома вага збудованих автострад, вулиць та доріг складала 31,6% від сукупної вартості інженерних споруд, то у 2021 році – вона зросла до 54,1%. Вартість збудованих автострад, вулиць та доріг зросла у 3,5 рази. У 2022 році порівняно із 2021 роком відбулося зменшення обсягів будівництва внаслідок військової агресії РФ проти України й замороження протягом першого півріччя державної програми «Велике будівництво». Про це свідчить індекс будівельної продукції в Україні: у 2022 році порівняно із 2021 роком він склав 34,9%.

Основним видом діяльності досліджуваного підприємства ДП «Служба місцевих автомобільних доріг» за КВЕД:2010 є код 84.13 «Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності». Воно створено у 2018 році з метою здійснення будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, контролю за відповідністю обсягів та якості виконаних робіт проектам, технічним умовам, стандартам.

Влітку 2022 року Кабінет Міністрів України вирішив відновити державну програму «Велике будівництво» й почав фінансувати будівництво та відновлення об'єктів інженерної інфраструктури. Першочергове фінансування будівництва та ремонтних робіт було прийнято здійснювати на територіях, на яких відбувалися бойові дії, та у прикордонних до них областях. ДП «Служба місцевих автомобільних доріг» функціонує в Одесі, яка визнана прикордонною до бойових дій, тому воно має можливість отримати замовлення й фінансування від державного бюджету на збільшення обсягів будівництва.

5. Аналіз фінансового стану показав, що чистий дохід від реалізації послуг на ДП «Служба місцевих автомобільних доріг» протягом 2021-2022 року зменшився на 22%, й, відповідно, коефіцієнт оборотності активів на підприємстві зменшився з 1,24 до 0,7. Що також пов'язано із збільшенням обсягів активів підприємства. Підприємство є фінансово нестійким та неплатоспроможним.

6. У роботі встановлено, що за період з 2020 по 2022 роки загальна сума операційних витрат зросла на 25%. При цьому в структурі операційних витрат ДП «Служба місцевих автомобільних доріг» відбулися наступні зміни. Питома вага матеріальних витрат у складі операційних витрат зросла з 75,4% у 2020 році до 83,1% у 2022 році. Питома вага витрат на оплату праці також зросла з 5,2% до 7,8%. Питома вага амортизації зменшилась з 18,3% до 7,18%. Зазначимо, що амортизація на досліджуваному підприємстві нараховується за виробничим методом, тому вона залежить переважно від обсягів будівництва за рік. Оскільки у 2022 році обсяги будівництва внаслідок військових дій зменшились, то й в абсолютному виразі амортизаційні нарахування теж зменшились порівняно із 2021 роком.

Оскільки питома вага матеріальних витрат та витрат на оплату праці у структурі операційних витрат є домінуючому протягом усього досліджуваного періоду, то нами проведено факторний аналіз собівартості будівництва у розрізі цих статей витрат. Аналіз показав, що зростання матеріаломісткості будівельних послуг призвело до наявності резервів зниження собівартості у розрізі цієї статті у 2022 році порівняно із 2021 роком на суму 66,9 млн. грн. Також існують резерви зниження собівартості будівництва за рахунок підвищення продуктивності праці робітників. Вони складають за 2021-2022 роки 6,9 млн. грн. По категоріям «керівники та спеціалісти» резерви зниження собівартості будівництва у частині оптимізації витрат на оплату праці складають 1,1 млн. грн.

7. Розрахунки свідчать, що на підприємстві спостерігається істотне зростання сукупних витрат у розрахунку на одну гривню чистого доходу від надання будівельних послуг (вони зросли з 0,78 грн у 2020 році до 0,93 грн у 2022 році). SWOT-аналіз показав, що вказане збільшення обумовлено й наявністю воєнного стану в Україні, й зростанням закупівельних цін на будівельні матеріали, й застарілістю технологій будівництва (порівняно із іноземними країнами).

8. Керівництву будівельної організації запропоновано використовувати модель Уілсона для оптимізації витрат на зберігання та доставку будівельних матеріалів. Також для зниження собівартості ремонтних робіт запропоновано використовувати технологію «холодного асфальту». Економічна ефективність запропонованих заходів підтверджена відповідними розрахунками збільшення рентабельності ремонтних робіт з 12,1% до 16,2%.